

KANCELARIA SENATU

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI I KORESPONDENCJI

BADK.DPK.133.61.2018 MKo
P9-29/18

Warszawa, dnia 14 sierpnia 2018 r.

Nr: 23862	Data wpływu petycji 22 maja 2018 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 14 sierpnia 2018 r.

EMERYTURY, RENTY I PŁACA MINIMALNA

TEMAT

**POPRAWA SYTUACJI MATERIALNEJ PRACOWNIKÓW
NAJMNIEJ ZARABIAJĄCYCH ORAZ EMERYTÓW I RENCISTÓW**

WNOSZACY PETYCJE: petycja indywidualna

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, w celu podwyższenia płacy minimalnej, emerytur i rent.

UZASADNIENIE WNOSZACEGO PETYCJE:

Zadaniem wnoszącej petycję, aktualny koszt życia społeczeństwa oraz wysokie wzrosty cen wymagają podwyższenia najniższego minimalnego wynagrodzenia za pracę, podwyższenia wszystkich emerytur i rent z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do wysokości 2.000 zł netto.

Ponadto autorka petycji postuluje podwyższenie wszystkich emerytur rolniczych wypłacanych z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego do wysokości średniej krajowej płacy. W uzasadnieniu tego postulatu wnioskodawczyni podaje, że rolnicy to często osoby odpowiednio wykwalifikowane w kierunku uprawy roli, wytwarzają produkty żywnościowe, które pozwalają na funkcjonowanie całej gospodarki narodowej, co w konsekwencji przedkłada się na ogólne dobro całego społeczeństwa polskiego.

STAN PRAWNY:

Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) w art. 67 ust. 1 stanowi, że obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zakres i formy tego zabezpieczenia określa ustawa.

Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm.) określa warunki nabywania prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń emerytalnych i rentowych, zasady ustalania ich wysokości, tryb przyznawania oraz wypłaty.

Zgodnie z art. 2 ust 1 ustawy świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w ustawie przysługują ubezpieczonym jeżeli spełniają warunki do nabycia prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych FUS oraz członkom rodziny po ubezpieczonym albo po osobie uprawnionej.

Ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po

osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn – przepis ten zawiera wyjątki m.in. dla emerytur nauczycielskich, górniczych oraz emerytur dla osób zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Należna tym ubezpieczonym emerytura ustalana jest na tzw. nowych zasadach. Stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego (art. 26 ust. 1).

Ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki: osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn oraz mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn (art. 27).

Emeryturę przyznaje się z urzędu zamiast pobieranej renty z tytułu niezdolności do pracy osobie, która osiągnęła wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn oraz podlegała ubezpieczeniu społecznemu albo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Wysokość emerytury dla osób urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r. obliczana jest na tzw. starych zasadach i zgodnie z art. 53 ustawy wynosi:

- 24% kwoty bazowej o której mowa w art. 19 ustawy,
- 1,3% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych,
- po 0,7% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych.

Prawo do emerytury przysługują również dla niektórych ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r. a przed 1 stycznia 1969 r., jeżeli spełnią określone warunki tj.:

- nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa;
- warunki do uzyskania emerytury określone w przepisach art. 29, 32, 33 i 39 ustawy spełnią do dnia 31 grudnia 2008 r.

Zgodnie z art. 57 ust. 1 ustawy, renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, wobec którego lekarz orzecznik orzekł całkowitą niezdolność do pracy oraz samodzielnej egzystencji, całkowitą niezdolności do pracy lub częściową niezdolność do pracy. Ponadto ubezpieczony aby uzyskać rentę z tytułu niezdolności do pracy musi spełnić dodatkowe warunki tj. ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy, jego

niezdolność powstała w okresach określonych w ustawie, oraz nie ma ustalonego prawa do emerytury z Funduszu lub nie spełnia warunków do jej uzyskania.

Podkreślić trzeba, że w obecnym systemie emerytalnym, wysokość emerytury zależy od wysokości kapitału zgromadzonego na indywidualnych kontach w ZUS i OFE. Jeśli jednak w momencie osiągnięcia wieku emerytalnego wyliczone świadczenie jest niższe od kwoty ustawowej emerytury minimalnej, określonej w art. 85 ust. 1, to świadczenie takie jest automatycznie podwyższane do wysokości tej właśnie minimalnej emerytury, o ile ubezpieczony:

- mężczyzna – osiągnął wiek emerytalny 65 lat i ma co najmniej 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych,
- kobieta – osiągnęła wiek emerytalny 60 lat i ma co najmniej 20 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

Od 1 marca 2018 r. najniższe gwarantowane świadczenia emerytalno-rentowe wynoszą:

- 1.029,80 zł: emerytura, renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy i renta rodzinna,
- 772,35 zł: renta z tytułu częściowej niezdolności do pracy,
- 1.235,76 zł: renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem lub chorobą zawodową,
- 926,82 zł: renta z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem lub choroba zawodową.

Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2017 r., poz. 2336 ze zm.) określa dwa rodzaje ubezpieczenia społecznego dla rolników, działające na odrębnych zasadach i z odrębnymi składkami kierowanymi do odrębnych funduszy, tj. ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie oraz ubezpieczenie emerytalno-rentowe.

Ubezpieczenie to obejmuje rolników i pracujących z nimi domowników oraz pomocników rolnika, którzy: posiadają obywatelstwo polskie lub są uprawnieni do wykonywania pracy na terytorium RP na podstawie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy lub są zwolnieni na podstawie przepisów szczególnych z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę.

Zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące warunki:

- osiągnął wiek emerytalny: kobiety 60 lat, mężczyźni 65 lat,
- podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez co najmniej 25 lat z uwzględnieniem art. 20 ustawy.

Emerytura rolnicza przysługuje również ubezpieczonemu rolnikowi jeżeli do 31 grudnia 2017 r. spełnił warunki:

- osiągnął wiek: 55 lat kobiety albo 60 lat mężczyźni;
- podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat;
- zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej (jeżeli zaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej jest spowodowane wywłaszczeniem gruntów wchodzących w skład gospodarstwa rolnego, ich zbyciem na cel uzasadniający wywłaszczenie albo trwałym wyłączeniem, zgodnie z obowiązującymi przepisami, użytków rolnych z produkcji rolniczej z przyczyn niezależnych od rolnika, warunek podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez 30 lat, uważa się za spełniony, jeżeli rolnik podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 12 lat i 6 miesięcy).

Emerytura rolnicza, renta rolnicza z tytułu niezdolności do pracy, oraz renta rolnicza szkoleniowa składa się z części składkowej i części uzupełniającej, ustalonych zgodnie z przepisami zawartymi w ustawie. Dla każdej z tych części ustala się wskaźnik wymiaru (art. 24). Część składkową ustala się przyjmując 1% emerytury podstawowej za każdy rok podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu.

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego 13 lutego 2018 r. ogłosił, że kwota emerytury podstawowej od 1 marca 2018 r. wynosi 912,86 zł.

Do liczby lat dolicza się m.in.:

1. lata podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie od 1 stycznia 1983 r. do 31 grudnia 1990 r. – po 1% emerytury podstawowej za każdy rok (więcej niż 1% w przypadku opłacenia rocznej składki wyższej niż 120% przeciętnej emerytury podstawowej w danym roku),

2. lata prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie w okresie od 1 lipca 1977 r. do 31 grudnia 1982 r., za który była opłacana składka na Fundusz Emerytalny Rolników – po 1% emerytury podstawowej za każdy rok,

3. lata prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w nim – bez podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu – po ukończeniu 16 roku życia, przypadających przed 1 lipca 1977 r., jednak nie wcześniej niż 25 lat przed spełnieniem warunków nabycia prawa do emerytury rolniczej lub renty rolniczej – po 0,5% emerytury podstawowej za każdy rok

(praktycznie ten przepis jest martwy od 1 lipca 2002 r.),

4. lata podlegania innemu ubezpieczeniu (o ile z tego tytułu ubezpieczonemu nie przyznano emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów), które przelicza się w wymiarze półtorakrotnym.

Okresów, o których mowa w pkt 4, nie uwzględnia się przy ustalaniu wysokości emerytury rolniczej (również emerytury tzw. „wcześniejszej”) osobom urodzonym po 31 grudnia 1948 r. Zmiana ta została wprowadzona ustawą z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych i obowiązuje od 8 stycznia 2009 r.

Zgodnie z art. 26 ust. 1 część uzupełniająca wynosi 95% emerytury podstawowej, jeżeli liczba lat przyjęta do ustalenia części składkowej jest mniejsza od 20. Za każdy pełny rok powyżej 20 lat przyjęty do części składkowej obniża się część uzupełniającą o 0,5% emerytury podstawowej.

Jeżeli wysokość przyznanej od 1 marca 2018 r. emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty rodzinnej jest niższa od najniższej emerytury, tj. 1.029,80 zł, wysokość takiego świadczenia podwyższa się do 1.029,80 zł (art. 48 ust. 2a).

Ustawa z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2017 r., poz. 847 ze zm.) w art. 2 ust. 1 wskazuje, iż wysokość minimalnego wynagrodzenia jest corocznie przedmiotem negocjacji, w ramach Rady Dialogu Społecznego, która prowadzi działania w celu zapewnienia warunków rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zwiększenia konkurencyjności polskiej gospodarki i spójności społecznej.

Rada Ministrów, w terminie do 15 czerwca każdego roku, przedstawia Radzie Dialogu Społecznego m.in.:

- propozycję wysokości minimalnego wynagrodzenia w roku następnym oraz propozycję wysokości minimalnej stawki godzinowej w roku następnym wraz z terminem zmiany tych wysokości,

- informację o wskaźniku cen w roku poprzednim,
- informację o prognozowanych na rok następny, wskaźniku cen oraz wskaźniku przeciętnego wynagrodzenia,

- informację o warunkach gospodarczych państwa, z uwzględnieniem sytuacji budżetu państwa, wymogów rozwoju gospodarczego, poziomu wydajności pracy i konieczności utrzymania wysokiego poziomu zatrudnienia (art. 2 ust. 2).

Wysokość minimalnego wynagrodzenia, o którym mowa w ustawie, jest ustalana

w taki sposób, aby przeciętna wysokość minimalnego wynagrodzenia w danym roku wzrastała w stopniu nie niższym niż prognozowany na dany rok wskaźnik cen.

Jeżeli Rada Dialogu Społecznego nie uzgodni wysokości minimalnego wynagrodzenia w roku następnym oraz nie ustali wysokości minimalnej stawki godzinowej na kolejny rok, Rada Ministrów ustala, w rozporządzeniu, do 15 września każdego roku, wysokość minimalnego wynagrodzenia w roku następnym, a także wysokość minimalnej stawki godzinowej wraz z terminem zmiany tych wysokości.

Wysokość minimalnego wynagrodzenia i minimalnej stawki godzinowej, podlegają ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym RP „Monitor Polski”, w drodze obwieszczenia Prezesa Rady Ministrów, w terminie do 15 września każdego roku (art. 2 ust. 4).

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 września 2017 r., w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2018 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 1747), minimalne wynagrodzenie za pracę wynosi 2.100 zł, natomiast minimalna stawka godzinowa została ustalona na 13,70 zł.

INFORMACJE DODATKOWE:

Do Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej 6 marca 2018 r. wpłynęła petycja dotycząca podwyższenia minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz przyznania wszystkim osobom starszym i chorym emerytury. W dniu 7 czerwca 2018 r. resort odnosząc się do postulatów petycji stwierdził, że obowiązujący tryb ustalania wysokości minimalnego wynagradzania za pracę uwzględnia aktualną sytuację społeczno-gospodarczą, w tym zwłaszcza możliwości pokrycia skutków podwyższenia minimalnego wynagrodzenia zarówno przez przedsiębiorców, jak i budżety jednostek samorządu terytorialnego oraz budżet państwa. Ponadto poinformowano, że wymiar emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest ściśle związany uzależniony od indywidualnego przebiegu ubezpieczenia danej osoby. Podkreślono, że generalną zasadą systemu ubezpieczeń społecznych jest nietworzenie uprawnień nieznanających pokrycia w składce na ubezpieczenia emerytalno-rentowe oraz, że przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS gwarantują po spełnieniu określonych przesłanek, minimalną wysokość emerytury na poziomie 1.029,80 zł brutto miesięcznie. Ministerstwo zauważyło, że nie jest upoważnione do zmiany uregulowań zawartych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Do Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej 24 kwietnia 2018 r. wpłynęła petycja zawierająca postulaty nowelizacji ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych m.in. w zakresie zrównania wysokości wszystkich emerytur i rent oraz

ustanowienia ich na poziomie średniego wynagrodzenia oraz podwyższenia minimalnego wynagrodzenia za pracę do kwoty 2.000 zł netto miesięcznie. 12 lipca 2018 r. resort poinformował wnoszącego o sposobie załatwienia petycji.

W odpowiedzi wskazano, że wymiar świadczeń przyznawanych na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest ściśle uzależniony od indywidualnego przebiegu ubezpieczenia konkretnej osoby. Ponadto wyjaśniono, że generalną regułą systemu ubezpieczeń społecznych jest nie tworzenie uprawnień nie znajdujących pokrycia w składce na ubezpieczenie społeczne.

Ministerstwo ustosunkowując się do propozycji podwyższenia minimalnego wynagrodzenia za pracę wskazało, że minimalny poziom wynagrodzenia pracownika, zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy, ustalany jest z uwzględnieniem prognozowanych i faktycznych wielkości makroekonomicznych w tym m.in. wskaźnika inflacji oraz realnego przyrostu produktu krajowego brutto (PKB).

Ponadto wyjaśniono, że obowiązujący sposób ustalania minimalnego wynagrodzenia za pracę uwzględnia aktualną sytuację społeczno-gospodarczą, w tym zwłaszcza możliwości pokrycia skutków podwyższenia minimalnego wynagrodzenia zarówno przez przedsiębiorców, jak i budżety jednostek samorządu terytorialnego oraz budżetu państwa.

OPRACOWAŁ

Maciej Kowalski

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz